

NIEUW LICHT OP HET ONTSTAAN VAN DE GENTSE FEESTEN IN 1843: EEN SUCCESVOL MERCANTIËL INITIATIEF

Luc Devriese, Adrien Brysse

We weten allemaal dat het stadsbestuur een aardig woordje meespreekt in de organisatie van de jaarlijkse Gentse Feesten. En dat al heel lang, sinds het allereerste begin in 1843 namelijk. Het was dat bestuur dat toen inging op een petitie van handelaars om de feesten te organiseren. Het bepaalde wanneer de feesten zouden doorgaan: eerst in juni, later in juli en nog later meer bepaald in de week van de eenentwintigste, de Belgische nationale feestdag. En niet minder belangrijk: de stad subsidieerde vanaf het begin de diverse evenementen die het succes van de feesten zouden uitmaken.

Traditioneel wordt de stichting in 1843 in verband gebracht met een initiatief van de gemeentebestuurders, genomen op aandringen van de fabrikanten, om de vele wijkkermissen terug te brengen tot één enkel veel korter feest (1). Die kleine parochiekermissen en ook de grote jaarmarkten of foren werden kort beschreven elders in dit tijdschrift. Bij de discussies en de besluiten die het nieuwe initiatief vorm gaven, speelde dat motief echter slechts een nevenrolletje, zoals we hierna zullen aantonen. Niet enkel fabrikanten hadden heel wat macht in het Gentse stadsbestuur. Er waren ook de handelaars, winkeliers en horecamensen en die hadden er baat bij dat er integendeel zo veel mogelijk inwoners en bezoekers kwamen feesten... en geld uitgegeven (2). Verenigd in de toen pas gestichte en blijkbaar al machtige maatschappij l'Union, petitioneerden ze succesvol bij de gemeenteraad om een groot feest op touw zetten dat veel vreemde bezoekers zou aantrekken en... geld opbrengen. De hoofdreden was dus zuiver mercantiël.

Officiële Gemeentefeesten worden Gentse Feesten

Keren we even terug naar de zeventien, later acht Gentse parochiekermissen in de jaren 1700 en in de eerste helft van de jaren 1800. Sommige overheden zagen dat wekenlang durende kermisgedoe met lede ogen aan. Stadsarchivaris Johan Decavele borstelde destijds een breed beeld van grote en kleine stadsfeesten in zijn inleidend hoofdstukje voor een Gentse Feesten jubileumboek (3).

Daarin schrijft hij: *Hoogtepunt in de wijken was de jaarlijkse parochiekermis: acht kermissen in Gent, die gemiddeld negen dagen duurden! Onder druk van de ondernemers, die met veel te veel werkverlet geconfronteerd werden, bepaalde het Stadsbestuur in 1779 dat er voortaan maar één kermis zou zijn in de stad, de Sint-Baafskermis van de tweede tot de derde zondag van juli, daarmee vooruitlopend op de algemene maatregel van de 'keizer-koster Jozef II.*

Afb. 1. Hoewel we niet weten of de petitiemakers van l'Union precies daar vergaderden, is het Hotel de la Poste op de Kouter naast de Hoofdwacht min of meer te beschouwen als de wieg van de Gentse Feesten (porceleinkaart, verzameling DSMG Sint-Amandsberg). In 1849, nauwelijks enkele jaren na haar stichting (1842), verwierf de vereniging een deel van dit gebouw om er in 1851 haar feestzaal in te richten.

De overheden zochten inderdaad al langer vruchteloos het aantal kermissen te beperken (4). In die periode kwam het tot regelgeving op dat gebied... maar we weten dat het stadsbestuur toen absoluut niet slaagde in zijn opzet. De parochiekermissen bleven bestaan en ze overleefden daarna nog glansrijk het

keizerlijke edict van 1786 dat alle kermissen in het hele land op dezelfde dag wilde doen inrichten. Noch min nog meer! Er werden geen woorden verspild aan die maatregel, hij werd simpelweg genegeerd. De Franse revolutionairen probeerden eveneens iets dergelijks met het inrichten van een nieuw feest, 'une fête républicaine', met onder andere (Frans)-patriottische manifestaties en plechtige uitreikingen van prijzen aan verdienstelijke leerlingen en burgers

Afb. 2. De voorgevel die de handelaarvereniging l'Union in 1874 liet optrekken op de Kouter. Vermoedelijk was het een verbouwing van de linkervleugel van het Hôtel de la Poste (afb. 1). Thans onderdeel van de Handelsbeurs (foto 2015).

(5). Dat feest zou alle andere vervangen, maar het was een doodgeboren kind. De beschrijving van Decavele is in grote lijnen juist, althans voor het einde van de 18de eeuw, de tijd van Jozef II, maar niet voor wat het ontstaan van de Gentse feesten in 1843 betreft. In dat jaar pakte men de zaken anders aan en ook het motief om tot één enkel groot feest te komen, was helemaal anders. Om dat te begrijpen moeten we ons realiseren dat niet enkel de verzuchtingen van de grote fabrikanten in het spel waren. Een goed florerende jaarmarkt, zoals de Potjesmarkt er een geweest was, vormde een bron van inkomsten zowel voor de stad als voor de neringdoeners. Het was niet toevallig een vereniging van min of meer gefortuneerde handelaars, ambachtsmeesters en winkeliers, de toen nog maar pas (in 1842) opgerichte maar al machtige maatschappij l'Union, minstens vanaf 1849 gevestigd op de Kouter (afb. 1 en 2), die succesvol opkwam als drukkingsgroep in deze zaak (6).

De ondernemende leden van l'Union wonden er geen doekjes rond. In een petitie die ze in 1843 op het stadhuis bezorgden, werd gesteld dat het de bedoeling was *de faire affluer annuellement vers leurs murs une foule d'étrangers, attirés par les réjouissances publiques. que l'on y organise dans le but d'augmenter les revenus communaux et de concourir au bien-être de la population* (7). Menigten vreemdelingen die ieder jaar toestromen, aangelokt door de 'publieke vermakelijkheden' met als doel de inkomsten van stad en de welvaart van de bevolking te verhogen. De Gentse feesten in een notendop. Het had vandaag kunnen geschreven, gemaild en getwitterd worden.

Wel werd in de gemeenteraad die dat besprak, meteen de zaak van de vele kermissen ten berde gebracht. De petitie van l'Union die de raad onder ogen kreeg in maart 1843 verwees er zelf zijdelings naar. Het voorstel moest zonder meer afgewezen worden, zo stelde de inleidende tekst letterlijk, indien het enkel maar het aanbieden van nog een nieuwe gelegenheid tot geldverkwisting inhield, verspilling van het schaarse geld en tijd waarmee de bevolking amper in zijn meest dringende behoeften kon voorzien. Maar neen, zo was het niet. Het economisch argument was duidelijk. Het was de essentie van het voorstel en dat gaf de doorslag.

Er moest een officieel feest ingericht worden dat vooral de handel en nijverheid stimuleerde, met liefst hoogstaande activiteiten, bekroningen van werk van goed presterende burgers, etc. Het zou, zoals Claey's opmerkte, iets in de geest worden van het Fête républicaine, alleen niet ter ere van de republiek, maar ter morele en materiële verheffing van stad en land. Een commissie werd samengesteld om de argumenten van de petitie te onderzoeken. De gemeente-

raad reageerde gunstig op het voorstel waarin de argumenten van l'Union trouwens integraal overgenomen waren (afb. 3). Een bijkomende factor in de beslissing was wellicht het feit dat de stad in die tijd (en nog tot 1860) inkomsten beurde uit de octrooirechten geïnd bij in- en uitvoer aan de stadspoorten.

Het zou wel een welgekomen neveneffect zijn, mocht het succes van het nieuwe feest de teloorgang van de andere meebrengen. De overheid kon daarbij een handje toesteken. De parochiekermissen werden wel nooit verboden, maar ze bleven verstoken van de niet onbelangrijke extraatjes die de stadsbestuurders ter gelegenheid van de nieuwe Feesten (met hoofdletter!) aanboden: latere sluitingsuren voor de drankhuizen (of zelfs helemaal geen), een paar vrije dagen aansluitend bij de openingszondag.

Men had trouwens al leergeld betaald. In 1838 werden voor het eerst prestigieuze paardenkoersen ingericht op het met forse steun van de stad Gent pas ingerichte koersplein in Sint-Denijs-Westrem (heden The Loop of Flanders Expo). In wat het stichtingsjaar van de Gentse Feesten had kunnen worden, was er ook geld - zij het heel wat minder - beschikbaar voor zuiver volksvermaak. Daarnaast hield men er de schutterswedstrijden met bijhorende feesten: al iets meer populair, maar toch ook vooral voor de beter gefortuneerden. De Société d'Agriculture et de Botanique organiseerde een prachtig verlicht muziekfestijn in het nieuw Casinogebouw aan de Coupure. Deze extra activiteiten verdwenen echter meteen al het volgende jaar omdat gevreesd werd dat het nieuwe evenement zou uitgroeien tot een bijkomende kermis (8). Men hield het voorlopig bij de grote jaarlijkse paardenkoersen. Het gewone volk kon zich vergapen aan de parade van hun gefortuneerde soortgenoten op dure paarden of in chique koetsen tijdens wat le retour des courses heette. En daar bleef het bij voor hen.

De gemeentebestuurders wilden in 1843 beter te doen. Gestimuleerd door de petitie van l'Union, richtten ze naar het voorbeeld van andere steden een 'Algemene Kermis' (Kermesse générale) in, met een door de Stad vastgesteld officieel programma. Er werd gezorgd voor gesubsidieerd spektakel dat volk trok. Nieuw waren - niet toevallig - de activiteiten die nijverheid en handel promootten en die laten duidelijk zien wie de bezielers waren en wat ze uiteindelijk vooral beoogden. Hoogtepunt in dat eerste jaar bleven de paardenkoersen in Sint-Denijs-Westrem, nog steeds voorhouden aan de happy few. Dat evenement bepaalde de agenda en kreeg nog steeds het leeuwenaandeel van de stedelijke subsidies. Daarnaast kwamen al in de eerste jaren na de stichting allerhande populaire initiatieven tot stand, getuige het elders in dit

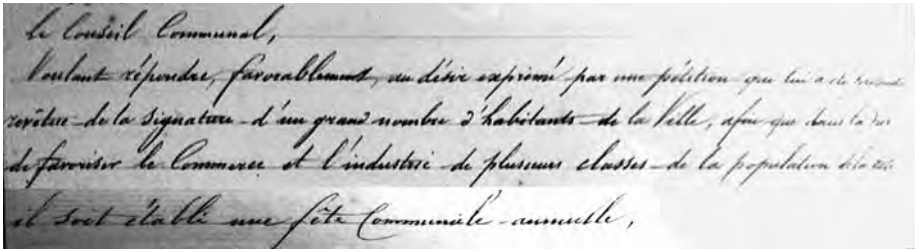
nummer gepubliceerde programma van de ‘Gemeentefeesten’ van 1849. Zelfs voor de talrijke armen werd er in het stichtingsjaar 1843 iets speciaals georganiseerd: een broodbedeling. Dat inspireerde André Capiteyn in zijn beschrijving van de eerste decennia van de Gentse Feesten tot het titeltje ‘De eerste stadskermis: meer brood dan spelen’ (9). Het waren jaren van grote armoede. De hongerwinter van 1845 zat er aan te komen.

Hoewel het niet zo geformuleerd werd en verwijzingen er naar ontbreken, sloot het mercantiele motief dat achter de nieuwe feesten stak, overduidelijk aan bij de zomerse jaarmarkt traditie van de Bijlokefoor, ex Sint Pietersjaarmarkt. De Gemeentefeesten waren de rechtstreekse opvolgers daarvan, mogen we stellen, maar er was een essentieel verschil: de stad bemoeide zich voortaan samen met de lokale ondernemers en handelaars met de programmering. Bij de oude foor beperkte het ingrijpen van de overheden zich tot het toewijzen van de standplaatsen van de kramers en het innen van het standgeld. Nu werden er stoeten en evenementen ingericht en gesubsidieerd, spektakels om volk aan te trekken. Men probeerde niet zonder moeite de hele stad er bij te betrekken. Met dat alles kregen de Gemeentefeesten inhoud en vorm. Het was echt iets nieuw, geen handelsfoor met nadruk op marktverkoop, zoals gebruikelijk.

De nieuwe feesten wilden ook niets te zien hebben met de traditionele kermissen. De nevenbedoeling een alternatief te bieden voor de ‘nutteloze en verkwistende’ reeks wijkkermissen zat er zeker in. De term kermis had trouwens een zodanig ongunstige bijklank gekregen dat de aanduiding Kermesse générale snel verdween. Het werden officieel de Gemeentefeesten (Fêtes communales of Fêtes générales), die men stilaan de Gentse Feesten ging noemen. Enkel het volksbal (Bal populaire) op de Kouter bleef nog herinneren aan de oude kermissen, maar de locatie alleen al, op de meest chique plek van de hele stad, laat uitschijnen dat het proletariaat zich daar niet moest laten zien, al had men het op een bepaald moment wel over het ‘kloefkesbal’. Het was ‘bal populaire’ omdat iedereen er vrij naar toe kon, verondersteld dat die ‘iedereen’ wilde of ... durfde. De echt prestigieuze bals, zoals die van het Casino, waren voorbehouden aan de upper class, aan de leden van elitaire verenigingen en hun genodigden.

De data

Niet onbelangrijk in ons verhaal zijn ook de data waarop de feesten gehouden werden. Die kwamen niet zomaar uit de lucht vallen. Het had zelfs heel wat

Le Conseil Communal,
voulant répondre favorablement au désir exprimé par une pétition qui lui a été remise
revêtue de la signature d'un grand nombre d'habitants de la ville, afin que dans le but
de favoriser le Commerce et l'industrie de plusieurs classes de la population de la ville
et soit établie une fête communale annuelle,

Afb. 3. Aanhef en slot van het commissievoorstel dat in de gemeenteraad van 18 maart 1843 goedgekeurd werd en dat het begin inluide van de Gentse Feesten, toen als Gemeentefeest (fête communale) aangeduid (Stadsarchief Gent, reeks C11 nr. 45). De tekst onderaan f. 103v, verder lopend bovenaan f. 104, werd fotografisch aaneengeklonken.

voeten in de aarde vooraleer ze definitief vast gelegd werden in de week waarin de Belgische nationale feestdag valt: 21 juli. In 1843 werd gekozen voor een openingsdatum voorafgaand aan het Gentse kermisseizoen startend met de Sint-Baafsparochiekermis (14 juli). Dat gaf weinig of geen werkverlet. Enkel de eerste en de daaropvolgende zondag waren voor iedereen feestdagen, al konden daar, afhankelijk van het individu, een of meer 'verletdagen' of 'verzuimdagen' bij komen. Maar die werden niet betaald. In de Gentse teksten en in het Frans van die tijd waren dat 'jours de chômage', waarbij we moeten onder ogen houden dat dit woord afgeleid is uit het Grieks 'kauma': hitte. Met 'chômer' bedoelde men oorspronkelijk 'niet werken tijdens de (meestal zomerse) feestdagen'. De betekenis van werkloos door gebrek aan werkgelegenheid kwam pas later in de 19de eeuw in gebruik. Zowel 'verlof' als 'congé' betekenen 'toelating krijgen om te gaan'. Die termen waren oorspronkelijk vooral in het militaire jargon gebruikelijk.

In de eerste jaren varieerden aanvang en duur van de feesten sterk: gaande van juni tot de tweede zondag van augustus, dit vanwege de niet plaatselijk in Gent vast te leggen agenda van het paardenkoersencircuit dat verschillende steden aandeed (9). In 1849 waren de feesten over zo maar eventjes 25 dagen gespreid, maar voor de meeste mensen waren in die periode enkel de zondagen feestdagen.

Vanaf 1857 werd de tweede zondag van juli als openingsdag aangehouden. Sporadisch viel de nationale feestdag van 21 juli daar nog in, maar ook die was voor de meeste mensen een gewone werkdag. De feesten werden na het verdwijnen van het orangisme meer patriottisch getint, maar van enige binding met 21 juli was nog lang geen sprake. Die zou er pas na de eerste wereld-

oorlog komen ... met bijhorende verlofdagen! Die kwamen er niet uit vaderlands gevoel maar ter compensatie van de onder de druk van de socialisten en vooral Anseele afgeschafte carnavalsfeesten (verbod in 1920). Om de verloren carnavalvakantiedagen goed te maken kreeg het stadspersoneel congédagen op 21 juli en in de feestweek. De Gentse feesten werden daarmee aan die datum vastgeklonken en vanaf dan zouden ze beginnen op de derde zondag van juli (10). De Gentse Feesten kregen daarmee in de jaren 1920 - 1930 een stevige opsteker. Het systeem van congédagen voor het stadspersoneel zou geleidelijk aan gevolgd worden door werklieden en bedienden in andere sectoren (11). De zaterdag voorafgaand aan de eerste zondag en de fameuze laatste maandag van de lege portemonnees konden er nog bij komen. Merk wel dat toen op gewone zaterdagen nog altijd gewerkt werd.

Zo zien we dat, niet enkel de wijkkermissen maar ook het Gentse carnaval het slachtoffer werd van de Gentse Feesten. Ook daarin stak de stadsoverheid een stevig handje toe door de zomerfeestdagen te bevoordelen ten nadele van de carnavaldagen. Na de tweede wereldoorlog zou de veralgemening van de auto voor een absoluut dieptepunt zorgen, waarop de grootse wederopstanding met Walter De Buck en consorten volgde, maar dat is een ander verhaal.

Slot

Het nieuwbakken feest werd in 1843 door het stadsbestuur dus ingesteld in de eerste plaats om bij te dragen aan de inkomsten van de stad en haar bewoners (of toch het handel en horeca drijvende deel er van). Er moest vooral een prestigieus zomerfeest georganiseerd worden met gesubsidieerde en stevig georganiseerde evenementen die massa's vreemde bezoekers (en hun centen) zouden aantrekken. Zo werd letterlijk gesteld door de commercieel ingestelde initiatiefnemers verenigd in de toen pas opgerichte maatschappij l'Union. Het werd een groot succes dat de wekenlange reeks parochiekermissen moeiteloos overschaduwde. Hun quasi verdwijnen was een welgekomen neveneffect dat door de overheid gestimuleerd werd. Die zorgde er namelijk voor dat ze niet konden genieten van de voordelen die de Gemeentefeesten toegeschoven kregen.

Zo slaagden de stadsnotabelen, aangespoord door een machtige commerciële lobby, er in 1843 in een succesvolle opvolger te vinden voor de kwijnende Gentse zomerfoor, alias Potjesmarkt, beschreven elders in dit tijdschrift. Die opvolger met al zijn evenementen was wel iets helemaal nieuw, al kunnen we toch besluiten dat de vele kraampjes en marktjes die ieder jaar straten en plei-

nen innemen, eigenlijk de oudste Gentse zomerfeestentraditie vormen.

Feesten vormen een heel belangrijk onderdeel van ons cultureel leven... en, zoals ook dit artikel nog maar eens aantoont, zijn ze nooit vrij van enige commerce, zeg maar: veel commerce.

Noten

- 1 De Keyser, P. (1943), Bij de honderdste verjaring van de Gentsche Feesten (1843 - 1943). In: *Oostvlaamsche Zanten*, jg. 18, p. 33-39; Steels, M. (1973), De eerste Gentse Feesten. In: *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 2, p. 233-235. In dit artikel gaan we voor wat het eigenlijke ontstaansverhaal betreft vooral op zoek in de verslagen van de Gemeenteraad voor de jaren 1838 en 1843, bewaard in de reeks C van het Stadsarchief Gent (SAG, Modern Archief, verslagen van de gemeenteraad - conseil communal, reeks C11), meer bepaald nr. 45, f. 102v - 104) en de interpretaties daarvan bij Claeys, P. (1885), Les anciennes kermesses des paroisses - La première Fête communale en 1843. In: *Pages d'Histoire locale Gantoise*, Gent, deel 3, p. 165-180.
- 2 Schrans, G. (2010), *Van wit naar blauw. Gent tussen 1780 en 1842*, Snoeck, p. 122-124.
- 3 Decavele, J. (1993), Sinds eeuwen feestend Gent. In: Capiteyn, A., Decavele, J., red.: *De Gentse Feesten. Biografie van een 150 jarig monument* (Gent, Dienst Feestelijkheden en Stadsarchief), p. 20. De Sint-Baafskermis in juli zette traditioneel het Gentse kermisseizoen in (zie artikel over de kermissen elders in dit tijdschrift).
- 4 Elewaut, G. (1988), Herberg en overheid. In: *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, deel 40, p. 111-158.
- 5 Claeys, P. (1885), deel 1, p. 48-58.
- 6 Claeys, P. (1885), deel 3, p. 173 en Claeys, P. (1909), *Médailles gantoises modernes*, Vyt, Gent, p. 195-196; Van Bergen, M., alias M. Steels (1977), Het Wachthuis of de Beurs op de Kouter. In: *Ghendtsche Tydinghen*, jg. 6 nr. 4, p. 166-169. De leden van l'Union waren 'patenthouders': ze betaalden voor een 'patent': toelating om hun beroep van handelaar of ambachtsman te mogen uitoefenen. Halverwege de jaren 1800 was dat een belangrijk economisch en sociaal gegeven. Op het hoogtepunt telde de vereniging meer dan duizend leden. Ze kocht een gedeelte van het gebouw van de oude paardenposterij in 1849 op de Kouter en installeerde zich daar in 1851 in het door hen nieuw ingericht lokaal. Een (ver)nieuwbouw volgde in 1874. Na de ontbinding in 1899 werd dit gebouw door de stad aangekocht en samen met de Hoofdwacht omgevormd tot de Handelsbeurs.
- 7 SAG, reeks C11 nr. 44; met de tekst van de petitie opgenomen in het gemeenteraadsverslag van 18 maart 1843. Getrouw weergegeven en geïnterpreteerd bij Claeys, P., 1885, deel 3, p. 173-175. Originele tekst van het citaat: 'Cette demande (van de petitie), si elle n'avait d'autre portée que de créer des réjouissances publiques, présenterait certes un bien faible intérêt et à ce point de vue il semblerait tout rationnel d'y répondre par un refus pour ne pas fournir au peuple, sans la moindre compensation utile, une nouvelle occasion de dépenser dans les jours de liesse et son temps et son pécule exigü, qui suffit à peine aux exigences de ses plus pressantes besoins'.
- 8 Claeys, P. (1885), deel 3, p. 172.

- 9 Samen met andere bijzonderheden in deze en volgende alinea's, ontleend aan het goed gedocumenteerde hoofdstuk van André Capiteyn in het gedenkboek uitgegeven in 1993 bij het 150 jarig bestaan van de Gentse Feesten: Capiteyn, A. (1993), Een feest van een stad. De voorhistorie van de moderne Gentse Feesten 1843 – 1970. In: Capiteyn, A., Decavele, J., *De Gentse Feesten. Biografie van een 150 – jarig monument*, Gent, p. 23-72.
- 10 SAG, reeks C11 nr. 54. Gemeenteraad van 10 en 11 december 1855. In dat jaar konden de paardenkoersen niet verplaatst worden naar 15 augustus zoals gepland. De Gemeenteraad van 24 december wijzigt het besluit van 18 maart 1843 als volgt: ‘... la célébration de cette fête (communale) commencera le deuxième dimanche du mois de juillet’.
- 11 Capiteyn, A. (1993), p. 35-36.

VIJFENTWINTIG DAGEN *FEESTEN VAN GENT* IN 1849?

In 1849, vijf jaar na de invoering, was het programma van de Gentse Feesten, toen nog ‘Gemeentefeesten der Stad Gent’, al goed gestoffeerd en ze duurden 25 dagen, maar... enkel de zondagen werd er niet gewerkt! De hiernavolgende tekst (hier ingekort en licht bewerkt) verscheen in Wegwyzer der stad Gent 1850, p. 467 – 469. Probeer eens mee te lezen en schrik niet van het soms rare taaltje.

De tentoonstelling van nyverheids-voorwerpen der beide Vlaenderen die hier by geopend werd, heeft alle bewondering tot zich getrokken, en de landbouw-tentoonstelling, welke er voor de zelfde provincien op volgde, heeft de goedkeuring van deskundigen bekomen, inzonderlyk het gedeelte dat aen de bloemen toegewyd was. Beide tentoonstellingen werden bezocht door HH.MM. den koning en de koningin en de koninglyke familie, hertog van Brabant, graef van Vlaenderen en prinses Charlotte, door ministers, door hoogambtenaren van staet, provincien en steden.

Deze feest werd gedurende een vyf-en-twintigtal dagen door een reeks aeneengebonden openbare vermakelykheden, die allen even gunstig en welgekozen waren, en waervan de voornaemste zich door eene edele strekking onderscheidden. Deze vermakelykheden, bestonden hoofdzakelyk in schietingen met hand- en kruisbogen en busgeweer, schermstryd, snelvaartwedstryden, muziek-partyen, tooneel-vertooninge, dansfeesten, veldfeesten, grooten

zang-kampstryd der Melomanen en in een oneindig getal volksvermaken op alle deelen der stad gegeven.

Waerboven alles zich de groote historische praelstoet verhefte. Dit prachtgevaerte dat zekerlyk met al wat de feestjaerboeken omtrent verbeeldingen melden, gunstig in vergelyking kan komen, droeg in deszelfs zamenstelling den stempel van eenen verheven geest. Het was de staetkundige, nyverheid en kunst-geschiedenis van Belgiens tyden van pracht, grootheid en magt, van de IX° tot XV° eeuw. Al de tydkundige stippen, door dezen stoet afgemaeld (uitgebeeld) en voorgesteld, waren keurig en volkomen getrouw aen de geschiedkundige overleveringen. Dit alles was opgeluisterd door praelwagens welkens zinnebeeldige voorstellingen hierin bestonden:

1° De Godsdienst, 2° de Draek, 3° het standbeeld van Jacob van Artevelde, 4° het Groot Kanon, 5° de Schilderkunst, 6° de Boekdrukkunst, 7° Flora, 8° de Maegd of Stad Gent, 9° de Eendragt. Hier by werd nog omgedragen het Belfort van Gent, volgens het oorspronkelyk model, en het zinnebeeld der maetschappy van Rhetorica, de Fonteine.

De Nyverheid, welke eigenlyk geheel dit feest ten onderwerpe had, sloot hare plegtigheid op 4 november door de algemeene prysdeeling aen degenen die zich door vernuft of bekwaemheid onderscheiden hadden. Deze plegtigheid ging samen met de uitreiking der medalien en vereeringen (decoraties) door bloem- en landbouwkundigen op de landbouwtentoonstelling behaald.